

zaterdag 9
zondag 10
september
2023

Open Monumenten dag gemeente Groningen

levend
erfgoed

openmonumentendag.nl/groningen

LEVEND ERFGOED

Het thema van de Open Monumentendag van dit jaar is Levend erfgoed. Onder dit type erfgoed vallen gewoonten, gebruiken, sociale praktijken, feesten en ambachten. Denk bijvoorbeeld aan de Groninger taal, volksverhalen en typische Groninger eet- en drinkgewoonten als de welbekende eierbal en ranja, en de jaarlijkse viering van het Groningens Ontzet. Daarnaast vallen ook beschermde dieren- en plantenrassen onder levend erfgoed, waaronder de Groninger Blaarkop en Groninger mollebonen.

Anders dan de tastbare stenen van een monument, is levend erfgoed voortdurend in beweging en verandert het mee met de tijd én van beoefenaar tot beoefenaar. Deze tradities, gebruiken en ambachten zijn vaak onbewust al aanwezig in de monumenten, maar maken wij dit jaar nóg zichtbaarder tijdens Open Monumentendag. Op 9 en 10 september barsten de monumenten in de gemeente Groningen uit hun voegen van levendigheid!

De meeste programma-onderdelen hebben te maken met de Groninger taal of volksverhalen, maar soms hebben ze ook een heel ander thema. Dat is het mooie aan een breed thema als levend erfgoed: er is voor ieder wat wils! Bezoek een gratis flitslezing, mini-concert, voordracht of broescursus. Of neem een kijkje bij een tijdelijke tentoonstelling, luister naar verhalenvertellers of maak een volksverhalenwandeling onder begeleiding van een expert.

PROGRAMMA

Open Monumentendag in de gemeente Groningen vindt plaats op zaterdag 9 en zondag 10 september 2023.

Kijk goed in het programma om te zien wanneer het monument dat u wilt bezoeken, geopend is! Voor enkele activiteiten moet gereserveerd worden.

Het gehele programma staat ook op openmonumentendag.nl/groningen

INFORMATIEPUNT OPEN MONUMENTENDAG

Zaterdag 9 september
10.00 - 16.30
Museum aan de A
Brugstraat 24, Groningen

COLOFON

Uitgave
Comité Open Monumentendag
gemeente Groningen 2023
Ontwerp
ONTWERPSTRA
Druk
Zalsman Groningen

PROGRAMMA GRUNNEGER TOAL

BROESCURSUS GRUNNEGS

OLAF VOS

ZATERDAG 11.00 ST. FRANCISCUSKERK

ZATERDAG 13.00 OOSTERKERK

ZATERDAG 15.00 HELPERKERK

ZONDAG 11.00 KERK GARMERWOLDE

ZONDAG 13.00 DORPSHUIS

TREFPUNT THESINGE

Deze broescursus Grunnegers is geen saaie les met droge theorie over het Gronings dialect, maar een interactieve show met een flinke dosis humor.

Oer-Groninger en taaldocent Olaf Vos leert jou tijdens deze korte cursus van alles over de Groningse taal. Welke woorden zijn onmisbaar, wat moet je wel en wat absoluut niet zeggen en ontdek de betekenis van typisch Groningse spreekwoorden. Dus: *“Pen en pepier bie de haand? Joa? Din goan we lös! Leer Grunnegs proaten mien jong!”*

De broescursus duurt circa 20 minuten en is tijdens het Open Monumentendagweekend in verschillende (voormalige) kerkgebouwen (en één dorpshuis) in de gemeente te volgen. Opgave vooraf is niet nodig. Vol=vol.

MINICOLLEGE DOOR MEREL LOBO NEDERSAKSWÁT? MINICOLLEGE OVER HET GRONINGS

ZATERDAG 15.00 HUMANITAS
(VOORMALIG KLOOSTER)

In het voormalige klooster, en tegenwoordig kantoor van Humanitas Groningen, geeft taalkundige en communicatiedeskundige Merel Lobo op de zaterdag een mini-college over de Groninger taal. Dit minicollège is een productie van de Rijksuniversiteit Groningen i.s.m. Centrum Groninger Taal & Cultuur. Opgave vooraf is niet nodig. Vol=vol.

MINICOLLEGE DOOR MAARTEN ZWIERS HIER KOMIK WEG: PLATTELANDSMUZIEK EN REGIONALE IDENTITEIT

ZATERDAG 15.00 REMONSTRANTSE KERK

Tijdens dit mini-college vertelt universitair docent Geschiedenis en American Studies aan de Rijksuniversiteit Groningen Maarten Zwijs over link tussen muziek en het proces van regionale identiteitsvorming. Dit minicollège is een productie van de Rijksuniversiteit Groningen i.s.m. Centrum Groninger Taal & Cultuur. Opgave vooraf is niet nodig. Vol=vol.

SCHRIEVERS IN KERKE

ZATERDAG 13.00, 14.00 & 15.00

DOOPSGEZINDE KERK

Op zaterdag 9 september dragen 3 Groningstalige schrijvers in de Doopsgezinde Kerk in de binnenstad van Groningen voor uit eigen werk.

Eltje Doddema is muzikant, singer-songwriter, tekstdichter-componist, spreker, presentator en pleitbezorger van de Groninger taal. **Aly Freije** is dichter en docent schrijven aan de Schrijversvakschool Groningen. Ze schrijft in het Nederlands en in het Gronings. Ze won de Freudenthal-prijs voor Nedersaksische literatuur 2008. Werk van haar verscheen ook in diverse bloemlezingen en verzamelbundels. **Ingeborg Nienhuis** schrijft verhalen in de Groninger taal en in het Nederlands. Haar Groningstalig debuut *Schoem of De Voarende Zoltkamper* (t Grunneger Bouk standaardtoal., 2020) werd genomineerd voor Beste Groninger Boek, en ook haar Nederlandse debuut *Randfiguren* (Ambilicious, 2021) werd goed ontvangen. In 2022 won de schrijfster de Nedersaksische schriefwedstried in Drenthe.

Opgave vooraf is niet nodig. Vol=vol.

PROGRAMMA

VOLKSVERHALEN

VERTELLERSCOLLECTIEF

KOM OP VERHOAL

GRUNNEGER VOLKSVERHOALEN

ZATERDAG 11.00 CORPS DE GARDE

ZATERDAG 13.00 HOTEL HALBERT

ZATERDAG 15.00 PEPERGASTHUIS

ZATERDAG 16.00 HUIS DE BEURS

ZONDAG 13.00 KLOOSTERKERK TEN BOER

ZONDAG 15.00 KLOOSTERKERK TEN BOER

Gedurende Open Monumentendag-weekend brengen de verhalenvertellers van "Kom op Verhaal" op verschillende plekken in de gemeente Groninger volksverhalen tot leven. De verhalen hebben betrekking op het pand of de directe omgeving.

Verhalen vertellen is een oude traditie, die in de moderne wereld is ingeruild voor TV, internet, Twitter en wat al niet meer. Maar we missen nu wel iets! Want wat is er meer ontspannend en gezellig als rustig luisteren naar een verteller die je meeneemt in zijn of haar verhaal. De woorden en lichaamstaal van de verteller zetten je fantasie in gang. Daar waar de verteller het podium opklimt, het publiek in kijkt en zijn keel schraapt..... daar begint de magie!

MINI-COLLEGES DOOR ARJAN STERKEN

GRONINGER VOLKSVERHALEN

ZATERDAG 13.00 & 15.00 FACULTEIT

RELIGIE, CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ

Arjan Sterken is onderzoeker en docent aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. In dit mini-college neemt hij u mee in de wonderde wereld van de Groninger volksverhalen.

FLITSLEZING DOOR

JAN PETER VERHAVE

LINE HUIZINGA-ONNEKES:

VOLKSVERHALEN EN KNIPSELKUNST

ZONDAG 13.00 & 15.00

GALERIE TROOST, TEN BOER

Jan Peter Verhave is expert op het gebied van de papierknipkunst. In deze lezing over de (geschiedenis van) knipselkunst vertelt hij over het grote belang van het werk van Line Huizinga-Onnekkes. Zij was boerin en volksverhalen- en knipselkunstverzamelaar uit Ten Boer. In Galerie Troost is bovendien de tentoonstelling Knipwerk te zien.

SPINBARG VOLKSVERHALEN IN FILM

ZATERDAG 10.00 – 17.00

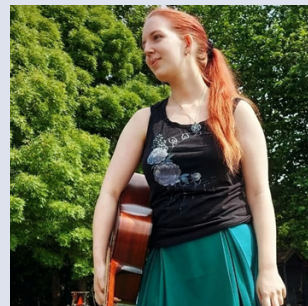
13.30 & 15.30 TOELICHTING DOOR

PRODUCTIEHUIS SPINBARG

ZONDAG 12.00 – 14.30 & 16.00 – 17.00

KERK VAN LEEGKERK

Reis door Groningen en overal zie je sporen van het verleden: dijken, wierden, middeleeuwse kerken, kronkelende waterlopen. Dit land is de bron van verhalen over witte wieven, duivels en wonderen: oude Groningse verhalen die tot leven komen in de animatiefilms van Productiehuis Spinbarg. Tijdens Open Monumentenweekend kunt een selectie van deze films zien in de kerk van Leegkerk. Zaterdag om 13.30 uur en 15.30 geven de mensen van Productiehuis Spinbarg een korte toelichting op hun werk en de verhalen.

LUNA HAMELINK ZEEMAREN

ZATERDAG 11.00 LIBAU

ZATERDAG 13.00 ZUDWENDINGER MOLEN

ZATERDAG 15.00 NOORDERMOLEN

ZONDAG 11.00 LANGELANDSTER MOLEN

ZONDAG 13.00 CAFÉ WINNEWEER

ZONDAG 15.00 CAFÉ JÄGERMEISTER

Zangeres uit 't Zand Luna Hamelink vertelt en zingt tijdens het Open Monumentendagweekend op verschillende plekken in de gemeente over Groninger volksverhalen die met de zee te maken hebben.

Afgelopen juni presenteerde de zangeres in het Museum aan de A haar album "Zeemaren". Dit album is gebaseerd op, onder meer, Groningse volksverhalen over zee en water. Geheel in thema treedt Luna daarom op bij of in gebouwen die aan het water liggen.

JOHANNESWANDELING DOOR DE STAD

ZONDAG 14.00 VERZAMELPUNT BIJ

MARTINIKERKHOF, VOOR DE INGANG

VAN HET PROVINCIEHUIS

Filmmaker en schrijver Sander Blom (auteur van boek Mythisch Groningen) neemt u tijdens deze korte wandeling van ca. 40 minuten mee langs Groninger monumenten en vertelt daarbij over het wonderlijke verhaal over de Arm van Johannes de Doper. Max. 15 personen. Aanmelden via: openmonumentendag.nl/groningen

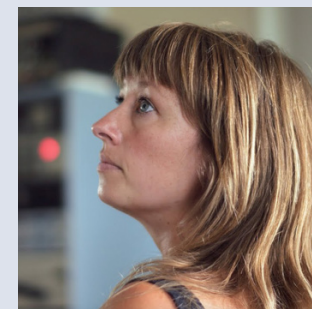
VOLKSVERHALENWANDELING

DOOR GARMERWOLDE

ZONDAG 13.45 VERZAMELPUNT

BIJ CAFÉ JÄGERMEISTER

Arjan Sterken is onderzoeker en docent aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Hij is gespecialiseerd in Groninger volksverhalen en heeft een bijzondere interesse in volksverhalen uit Garmerwolde. De wandeling duurt ca. 1 uur. Aansluitend speelt Luna Hamelink in Café Jägermeister. Max. 15 personen. Aanmelden via: openmonumentendag.nl/groningen

MINI-CONCERT MARLENE BAKKER

ZONDAG 16.00 KERK WOLTERSUM

Op zondagmiddag 10 september geeft Groningstalig zangeres Marlene Bakker ter afsluiting van het Open Monumentenweekend een mini-concert in de kerk van Woltersum met nummers over Groninger volksverhalen.

Marlene Bakker is een opvallende verschijning in het Groningstalig circuit. Met haar prachtige stem en landelijk veelgeprezen debuutalbum RAIF heeft ze inmiddels een geheel eigen plekje binnen de Nederlandse muzieksceen weten te veroveren. Ook zij die de taal niet machtig zijn, worden geraakt door de filmische sfeer. Bol van verlangen, weemoed en romantiek. Laat je meevoeren in een unieke luisterervaring waarin Marlene zingt over de magie van het noorden en waar het aardse Gronings naadloos aansluit op de hedendaagse indiepop.

Voor het concert van Marlene Bakker hoeft niet gereserveerd te worden. Vol=vol.

PROGRAMMA

NOORDLAREN

Het programma in Noordlaren wordt georganiseerd door de Harense Historische Kring Old Go.

Uitgangspunt is dat alle programmaonderdelen maximaal 0,45 uur duren. Start en einde van elke activiteit is het dorps huis De Hoeksteen, Lageweg 45a of de daar tegenover gelegen kerk. Elke activiteit begint op een vol uur. Hierdoor kunnen de deelnemers elk uur wisselen van activiteit of een uur overslaan en zelf voor invulling zorgen. Uitzondering hierop is de huifkartocht. Deze tocht in ingepland voor maximaal 1,5 uur.

De programma onderdelen die 0,45 uur duren zijn:

- Lezing door Henny Groenendijk;
- Excursie o.l.v. Henk Abbring;
- Rondwandeling Noordlaren 1850 -1875 o.l.v. veldwachter Harmannus de Groot;
- Muziek in de kerk georganiseerd door 'Noordlaren Muziek' en gepresenteerd door Dirk Herman de Jong en Drik Hoogstede
- Rondleiding kerkhof door Martinus Tuik

Zelf in te vullen activiteiten zijn:

- Bezoeken info-markt en bekijken foto-expositie in de Hoeksteen;
- Rondwandeling door Noordlaren aan de hand van gratis verkrijgbaar boekje met beschrijving van de monumenten in Noordlaren;
- Bezoeken open monumenten, zoals de molen, de kerk en andere gemarkeerde panden.

INFOMARKT EN FOTO-EXPOSITIE IN DE HOEKSTEEN

Op de infomarkt in Dorpshuis de Hoeksteen is uniek materiaal over de historie van Noordlaren te zien. Aan de hand van oude kadastrale kaarten en foto's wordt de ontwikkeling van het dorp van 1830 tot 1980 in beeld gebracht. Van veel percelen is de kadastrale historie en de bewoningsgeschiedenis te raadplegen. Er liggen oude Harener Weekbladen ter inzage. Er zijn een drietal films over Noordlaren: een promotiefilm van de gemeente Haren uit 2008, een aflevering van de serie 'de dertien dorpen' van Oog-TV over Noordlaren uit 2019 en een film over de begraafplaats te Noordlaren van 2021. Op de infomarkt kunt u terecht voor inschrijving voor de huifkartocht, het afhalen van het informatieboekje over de monumenten in Noordlaren, informatie over de Harense Historische vereniging Old Go, de koop van tweedehandsboeken over de Harener historie en met al uw vragen over de historie van Noordlaren.

BIJZONDERE RONDLEIDER HARMANNUS DE GROOT

Harmannus De Groot werd geboren op 8 januari 1815 te Groningen. Begin 1849 werd hij veldwachter van de gemeente Haren. Dat zou hij blijven tot 1875. Met de Noordlaarders heeft de heer De Groot heel wat te stellen gehad. Op speciaal verzoek van Old Go komt hij op 9 en 10 september terug in wereldse sferen om zijn verhalen te vertellen tijdens een rondwandeling door het dorp.

ZATERDAG 9 SEPTEMBER

11.00 OPENING in de vorm van lezing over *Levend erfgoed in landschap en dorp. Voorbeelden uit de oude gemeente Haren* door Henny Groenendijk

12.00 OPENING EXPOSITIE EN INFOMARKT

12.00 WANDELING door Noordlaren o.l.v. Harmannus de Groot

12.30 Joris ten Have maakt met zijn **DRAAIORGEL** een rondgang door het dorp Noordlaren

13.00 Vertrek **HUIFKAR** voor een tocht over de Noordlaarder es onder leiding van Ingrid Schenk

13.00 GRATIS POFFERTJES bij de kraam voor De Hoeksteen

13.00 EXCURSIE Noordlaren o.l.v. Henk Abbring

14.00 NOORDLAREN MUZIEK IN DE KERK. Drik Hoogstede bespeelt het Van Oeckelenorgel in de kerk. Dirk Herman de Jong vertelt over de geschiedenis van de kerk en het orgel en gaat in het bijzonder in op de plaats van het orgel in de klassieke muziek

14.00 WANDELING door Noordlaren o.l.v. Harmannus de Groot

15.00 EXCURSIE Noordlaren o.l.v. Henk Abbring

15.00 Vertrek **HUIFKAR** voor een tocht over de Noordlaarder es onder leiding van Ingrid Schenk

16.00 WANDELING door Noordlaren o.l.v. Harmannus de Groot

ZONDAG 10 SEPTEMBER

13.00 EXPOSITIE EN INFOMARKT

13.00 GRATIS POFFERTJES bij de kraam voor De Hoeksteen

13.00 WANDELING door Noordlaren o.l.v. Harmannus de Groot

13.00 Vertrek **HUIFKAR** voor een tocht over de Noordlaarder es onder leiding van Ingrid Schenk

14.00 Joris ten Have maakt met zijn **DRAAIORGEL** een rondgang door het dorp Noordlaren

14.00 NOORDLAREN MUZIEK IN DE KERK. Drik Hoogstede bespeelt het Van Oeckelenorgel in de kerk. Dirk Herman de Jong vertelt over de geschiedenis van de kerk en het orgel en gaat in het bijzonder in op de plaats van het orgel in de klassieke muziek

14.00 EXCURSIE Noordlaren o.l.v. Henk Abbring

15.00 RONDLEIDING over de begraafplaats o.l.v. de beheerder Martinus Tuik

15.00 Vertrek **HUIFKAR** voor een tocht over de Noordlaarder es onder leiding van Ingrid Schenk

16.00 WANDELING door Noordlaren o.l.v. Harmannus de Groot

16.00 NOORDLAREN MUZIEK IN DE KERK. Drik Hoogstede bespeelt het Van Oeckelenorgel in de kerk. Dirk Herman de Jong vertelt over de geschiedenis van de kerk en het orgel en gaat in het bijzonder in op de plaats van het orgel in de klassieke muziek

17.00 EINDE

PROGRAMMA

GRONINGER ARCHIEVEN

PLANTSOENWANDELING
VAN STADSWAL TOT NOORDERZON
ZATERDAG 10.30, 12.00 & 13.30
STARTLOCATIE WANDELING:
NOORDERPLANTSOEN, TRAP
PLANTSOENVIJVER, NABIJ EETCAFÉ ZONDAG

Niet alleen gebouwen, ook parken kunnen een monumentale status krijgen. Tijdens deze stadswandeling laten de Groninger Archieven u op een nieuwe manier kennismaken met het Noorderplantsoen, het groene Rijksmonument midden in de stad met een levendig verleden. Aan de hand van historisch materiaal uit onze collectie komen onderwerpen, zoals bij het afbreken van de stadswallen, de Melkkiosk en oude spookverhalen komen aan bod. Voortaan fietst of wandelt u met nieuwe verwondering door het Noorderplantsoen.

De wandeling duurt een uur.
Aanmelden via:
openmonumentendag.nl/groningen

FLITSLEZING
HISTORISCHE BLAUWDRIJVEN
VOOR JONG EN OUD
ZATERDAG 13.30 & 14.00
MUSEUM AAN DE A,
BRUGSTRAAT 24 GRONINGEN

Je hebt ze misschien wel eens gezien, tekeningen van oude gebouwen op blauw papier. Ben je benieuwd hoe drukkers deze blauwdrukken vroeger maakten? En wil je een paar mooie originelen bekijken? Liefhebbers mogen tot slot zelf experimenteren met het maken van een blauwdruk. Vanaf 8 jaar.

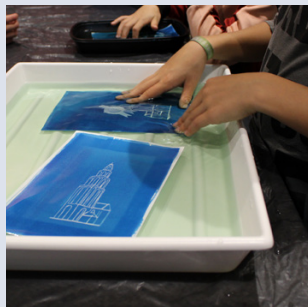

WORKSHOP
ONDERZOEK DE GESCHIEDENIS
VAN JE EIGEN WONING
ZATERDAG 12.00 & 14.30
MUSEUM AAN DE A,
BRUGSTRAAT 24 GRONINGEN

U hoeft niet in een monument te wonen om onderzoek te doen naar uw woning, de bewoners en de geschiedenis van de omgeving. De Groninger Archieven zitten boordevol bronnen over huizen en hun bewoners in de gemeente Groningen, van de middeleeuwen tot 2010.

Maar hoe begint u met een pandonderzoek? Wat is er allemaal terug te vinden en hoe krijgt u de juiste bronnen onder ogen? Na deze workshop heeft u een begin gemaakt met uw onderzoek en allerlei handvatten gekregen om zelf de geschiedenis van uw woning te achterhalen.

Aanmelden via:
openmonumentendag.nl/groningen

PROGRAMMA

OVERIG

WANDELING LEVEND ERFGOED
ZATERDAG & ZONDAG 13.00
STARTPUNT WANDELING: MUSEUM AAN
DE A, BRUGSTRAAT 24, GRONINGEN

De Stichting Vrienden van de Stad Groningen verzorgt, evenals in voorgaande jaren, een wandeling op de Open Monumentendag. Het gaat bij deze wandeling in hoofdzaak om immaterieel, ofwel levend, erfgoed. Te denken valt aan: gewoonten, gebruiken, sociale praktijken, feesten en ambachten. Maar ook de gebeurtenissen die zich in en rond monumenten hebben afgespeeld zullen aan bod komen. Tijdens deze wandeling staan we telkens even stil bij de verschillende monumenten en plekken waar deze gebeurtenissen hebben plaatsgevonden. Voor deze wandeling kunt u zich aanmelden door een mailtje te sturen naar: info@vriendenstadgroningen.nl. Vermeld hierbij uw naam en het aantal deelnemers.

WANDELING GARMERWOLDE 1834

Ben je benieuwd hoe Garmerwolde er in 1834 uitzag? Op Open Monumentendag kun je een wandelroute volgen langs gebouwen die er toen ook al stonden. Hoe staan ze er tegenwoordig bij? En waar dienden ze vroeger voor?

De wandelroute is op **zaterdag** en **zondag** te lopen op eigen gelegenheid en is aangeduid met banieren. De flyer is te verkrijgen bij de kerk, de Melkfabriek en (op zaterdag) bij de Agrishop.

OPEN ATELIER
HUURDERSVERENIGING
KUNSTENAARS

ZONDAG 11.00 – 17.00

Een vijftal ateliers van Groninger beeldend kunstenaars in de binnenstad van Groningen zijn geopend voor publiek. De ateliers zijn **geopend tussen 11.00 en 17.00**. Neem dus gerust een kijkje bij een of meerdere van deze locaties:

- **OUDE BOTERINGESTRAAT 63**
- **HOFSTRAAT 21**
(ingang via St. Walburgstraat 24)
- **KOSTERSGANG 6**
- **PELSTERSTRAAT 37**
- **HADDINGESTRAAT 26**

Check de website hvk-groningen.nl voor meer informatie over HVK en de opengestelde panden.

MONUMENTALE
DEURENWANDELING
OCHTENDWANDELING
(OVER DE SINGELS)
ZATERDAG 10.30 – 12.00
STARTPUNT: INGANG JOZEFKERK, RADESINGEL
MIDDAGWANDELING (OUDE
BOTERINGESTRAAT/OSSENMARKT)
ZATERDAG 14.00 – 15.30
STARTPUNT: DOUGLAS, HOEK
ZWANESTRAAT, GULDENSTRAAT

Anne Idskes, gepensioneerd restauratietimmerman, geeft tekst en uitleg over bijzondere deuren en ornamenten in en aan monumentale huizen.

Max. 15 personen per wandeling. Aanmelden via openmonumentendag.nl/groningen

FLITSLEZING OVER
GRONINGER APPELRASSEN
ZATERDAG 11.00 UUR
LOCATIE: IN DE SCHUUR VAN DE AGRISHOP,
DORPSWEG 1, GARMERWOLDE
Rogier Verhagen, auteur van het boek 'Groninger kroon, atlas van Groninger appelrassen' houdt op zaterdag 9 sept een flitslezing over Groninger appelrassen. Bij mooi weer ook een uitstapje naar Garmerhof, de dorpsboomgaard met oude fruitrassen.

MONUMENTEN

GRONINGEN

ACADEMIEGEBOUW
BROERSTRAAT 5
ZATERDAG 10.00 - 16.00
♿ (via de zijingang)

AKERK
AKERKHOF 2
ZATERDAG 10.00 - 17.00
ZONDAG 12.00 - 17.00 ♿
Monumentale Akerk van zo'n 800 jaar oud.
Zaterdag & zondag 14.00
rondleiding over de gewelven.
Wandkleed 'Groningse draden van het koloniale verleden' van kunstenares Hedy Tjin. Dit quilt is maar liefst 35 meter lang en 2,5 meter hoog.

BIJ VAN HOUTEN
OLIEMULDERSWEG 47
ZATERDAG 11.00 - 16.00

Na jaren als school te zijn gebruikt, zijn de panden aan de Oliemuldersweg 47/47A de basis van het laagdrempelige wijkcentrum voor alle Oosterparkers 'Bij van Houten'. De naam verwijst naar het Kinderwetje van Van Houten en naar de oorspronkelijke naam van de school. Architect Siebe Jan Bouma tekende voor de prachtige architectuur van dit monumentale pand dat al jaren de Oosterparkwijk siert. **11.15** (Nederlands), **13.00** (Nederlands), **15.00** (Engels): **Rondleidingen** over de architectuur en geschiedenis van het gebouw, verzorgd door vrijwilliger Chris.

BOERDERIJ KERKENHEEM
NOORDDIJK
NOORDDIJKERWEG 12
ZATERDAG 10.00 - 17.00 ♿
Gerestaureerde boerderij. Het voorhuis is in gebruik als pastorie (niet te bezichtigen). Achterin is de schuur verbouwd tot zalencentrum van de kerk. Hierdoor is een contrast ontstaan tussen een oude boerderij aan de buitenkant en een moderne, functionele ruimte van binnen.

CORPS DE GARDE
OUDE BOTERINGESTRAAT 72
ZATERDAG 10.00 - 17.00
Monumentaal pand, in 1634 gebouwd als wachthuis voor militairen en stadswachters die de noordgrens van de stad bewaakten. Nu in gebruik als hotel.
Zaterdag 11.00 Grunneger Volksverhoalen door Vertelcollectief Kom op Verhaal

DOOPSGEZIND GASTHUIS
NIJEUW
BOTERINGESTRAAT 47
ZATERDAG 10.00 - 16.00
Achter het hoofdgebouw met poort van dit gasthuis bevindt zich een rustig hofje. De oudste bebouwing van het Doopsgezind Gasthuis dateert uit 1878.

DOOPSGEZINDE KERK
OUDE BOTERINGESTRAAT 33
ZATERDAG 10.00 - 16.00 ♿

Al eeuwenlang komen doopsgezinden als gemeente samen op deze plek. Hun schuilkerk was slechts bereikbaar door een gangetje vanaf de Butjesstraat. De huidige kerk werd in 1815 in gebruik genomen en in 1852 vergroot. In 1961 vond een ingrijpende verbouwing plaats vanwege de aanschaf van een uniek Marcussenorgel. Het huidige lichte interieur is van 1991. **10.00** en **14.20 Orgelmuziek**. **Om 14.20** wordt de orgelmuziek verzorgd door Eeuwe Zijlstra. Duur: 40 á 45 minuten. **11.00** en **13.20 lezing** 'Doopsgezinden: een levende traditie met oude sporen' – ds. Nick Everts. Duur: 20 minuten. **13.00, 14.00** en **15.00 Schrievers in Kerke**. Drie Groningstalige dichters/schrijvers dragen voor uit eigen werk. Duur: 20 minuten.

FACULTEIT RELIGIE, CULTUUR & MAATSCHAPPIJ
OUDE BOTERINGESTRAAT 38
ZATERDAG 11.00 - 16.00 ♿
Het oudste gedeelte van het gebouw werd rond 1425 gebouwd en is een van de oudste stenen huizen in de stad Groningen. Begin 17e eeuw werden er delen toegevoegd. In 1754 werd het gebouw in gebruik genomen als het Hof van Justitie, dat bleef het tot het jaar 2000. Sinds 2000 is het gebouw van de Rijksuniversiteit Groningen. De faculteit Religie, Cultuur en Maatschappij is er gehuisvest.
Zaterdag 12.00, 13.00 & 14.00 rondleiding door het gebouw
Zaterdag 13.00 en **15.00 mini-colleges** Groninger

Volksverhalen door Arjan Sterken, onderzoeker en docent aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

HELPERKERK
COENDERSWEG 58
ZATERDAG 10.00 - 16.00 ♿
ZONDAG 13.00 - 16.00
Kerk, fraai gelegen aan het einde van de Helper Kerkstraat en gebouwd in het jaar 1900. **Zaterdag 15.00 broescursus Gronings** door Olaf Vos. Uitgebreide rondleiding door de Helperkerk met daarbij veel oog voor de historische context van dit gebouw. We laten bezoekers zien hoe het gebouw anno 2023 nog steeds van praktische betekenis is voor vele mensen.

HERVORMDE KERK
DORKWERD
HOOGWEG 2 (DORKWERD)
ZATERDAG 10.00-16.00 ♿
Rondleidingen door de kerk.
• Verkoop van en informatie over oude Groninger gerechten/producten.
• Markt.

HOTEL HALBERT
OUDE BOTERINGESTRAAT 43
ZATERDAG 10.00 - 17.00
Zaterdag 13.00 Grunneger Volksverhoalen door Vertelcollectief Kom op Verhaal.

HUIS DE BEURS
AKERKHOF 4
ZATERDAG 10.00 - 22.00
ZONDAG 12.00 - 18.00
♿ (via de zijingang)
Café-restaurant Huis de Beurs is al ruim twee eeuwen een welbekende ontmoetingsplek in de stad. **Zaterdag 16.00 Grunneger Volksverhoalen** door Vertelcollectief Kom op Verhaal.

HUIZE TAVENIER
UBBO EMMIUSINGEL 110
ZATERDAG 9.30 - 16.00
10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00 Rondleiding door het pand (45 minuten), verzorgd door Paulien Excursions.

14

HUMANITAS - VM. KLOOSTER AKERKHOF 22

ZATERDAG 11.00 - 17.00

Voormalig klooster en meisjesschool naar ontwerp van de Groninger architect A. Th. van Elmp. Leer over de geschiedenis van dit monument en zijn architect tijdens een rondleiding. Neem een kijkje in de prachtige binnentuin en maak kennis met Humanitas. **Zaterdag 15:00 Minicollege** Nedersakswát? over de Groninger taal door Merel Lobo.

15

KERK ENGELBERT ENGELBERTERWEG 39 (ENGELBERT) ZATERDAG EN ZONDAG 10.30- 17.00

In de 13-de eeuw werd deze eenvoudige zaalkerk gebouwd. Bovenop de westgevel (de ingang van de kerk) prijkt een merkwaardige dakruiter met een klok uit 1949.

16

KERK LEEGKERK LEEGEWEG 38 (LEEGKERK) ZATERDAG 10.00 - 17.00

ZONDAG 12.00 - 17.00

Zaterdag 10.00 - 17.00 & Zondag 12.00 - 14.30 en 16.00 - 17.00 Spinbarg - volksverhalen in film.

Doorlopende korte films over Groninger volksverhalen. De volksverhalen zijn vormgegeven en verbeeld door Groningse kunstenaars en componisten/muzikanten **Zaterdag 13.30 en 15.30** Mensen van **Productiehuis Spinbarg** geven een korte toelichting op hun werk en de verhalen. **Zondag 14.30 - 16.00** (inclusief pauze) **Optreden** van singer-songwriters Mirjam Tamara en Lise.

17

LAMME HUINGE GASTHUIS AKERKSTRAAT 22 ZATERDAG 10.00 - 17.00

Te bezichtigen zijn de binnenplaats met oude waterpomp, de tuin en uiteraard de gebouwen aan de buitenkant. Verschillende bewoners zullen rondlopen om mensen te ontvangen.

18

LIBAU (PAKHUIS) HOGE DER A 5 ZATERDAG 10.00 - 14.00

11:00 Luna Hamelink: Zeemaren. Luna vertelt en zingt over Groninger volksverhalen die met water te maken hebben.

Deze zijn (deels) afkomstig van haar album Zeemaren. **10.30, 11.30, 12.30 en 13.30 korte lezing** over het pakhuys.

19

LOGEGEBOUW DER VRIJMETSELAREN TURFSINGEL 46 ZATERDAG 10.00 - 17.00

Rondleidingen met tekst en uitleg over gebouw en vrijmetselarij, verzorgd door leden van de 4 mannelijke loges en de vrouwelijke loge die gebruik maken van dit pand.

20

LUTHERSE KERK HADDINGESTRAAT 23 ZATERDAG 11.00 - 16.00

16.00 Monumentendagconcert door organist Tymen Jan Bronda, i.s.m. zangstudenten Prins Claus Conservatorium.

21

MARTINIKERK MARTINIKERKHOF 3 ZATERDAG 10.00 - 17.00

12.15 Optreden Harmonie '67 **16.00 Orgelconcert** door Leo van Doeselaar

en Erwin Wiersinga
Rondleidingen
Demonstratie-carillon

22

MARTINITOREN MARTINIKERKHOF 1 ZATERDAG 10.00 - 17.00

(laatste toegang 16.30) Bezoekers kunnen zich bij de toren melden en worden dan binnengelaten door de torenwachter. **12.00, 14.00 en 15.00 demonstraties klokkluiden** door het Groninger klokkenluidersgilde. Er wordt uitleg gegeven en bezoekers kunnen onder begeleiding zelf de klok luiden. De Beiaard Jukebox. Beneden bij de toren (of bij de Groningen Store) hangt een lijst met daarop de liedjes van de beiaard jukebox. Bezoekers kunnen daar gratis verzoekjes doen voor wat ze graag willen horen vanaf de Martinitoren. Beiaardier Bob van der Linde is **van 11.00 - 17.00** aanwezig in de beiaardcabine voor vragen van bezoekers.

23

MELKHUISJE VORENKAMP DE SAVORNIN LOHMANLAAN 52 ZATERDAG 10.00 - 14.00

Het Melkhuisje op tennispark Vorenkamp is een paar jaar geleden 'ontdekt'. Het was

een plek waar 'room en aardbeziën', wrongel en melk werden geserveerd en was ooit onderdeel van uitspanning Landlust. Het Melkhuisje is te bezichtigen, evenals de andere monumentale gebouwtjes op het tennispark. Vrijwilligers van Stichting Melkhuisje kunnen nadere tekst en uitleg geven.

24

MUSEUM AAN DE A BRUGSTRAAT 24 ZATERDAG 10.00 - 17.00

ZONDAG 13.00 - 17.00 **Zaterdag 10.00 - 16.30** **Informatiepunt en informatiemarkt Open Monumentendag** Museumdocenten kunnen op **zaterdag** en **zondag** **vanaf 13.00** meer vertellen over de tentoonstellingen. **Zaterdag 12.00 en 14.30 Workshop:** onderzoek de geschiedenis van je eigen woning. **Zaterdag 13.30 Flitslezing** historische blauwdrukken voor jong en oud. **Zaterdag & zondag 14.00 en 15.30 Korte uitleg** over de geschiedenis van de panden van het Museum aan de A.

25

MUSEUMCAFÉ HET POMPHUIS KLEINE DER A 7 ZATERDAG 10.00 - 12.00

Voormalig rioolpompgemaal, nu café en restaurant.

26

NIEUWE KERK NIEUWE KERKHOF 1 ZATERDAG 10.00 - 17.00

(alleen kerk) Monumentale kerk, gebouwd tussen 1660 en 1664 in renaissancestijl. **De toren kan beklommen worden.** Niet geschikt voor kleine kinderen. Voor kinderen: zoek alle adelaars afgebeeld in de kerk. Verkoop van 2e hands boeken, cd's, dvd's en vinyl. **11.00 - 12.00 Piano en dwarsfluit** door Ineke Jäkel en Els Koning. **13.00 - 14.00 Orgeldemonstratie** door Jelte Hulzebos. Na afloop is er de mogelijkheid om het orgel te bekijken.

27

NOORDERMOLEN NOORDDIJK NOORDDIJKERWEG 6 ZATERDAG 10.00 - 16.00

Poldermolen uit 1888. Aan monumenten moet blijvend gewerkt worden. Hoe staat het met de vorderingen van de restauratie?

28

ODD FELLOWHUIS

W.A. SCHOLTENSTRAAT 21

ZATERDAG 10.00 - 17.00 &

Het Logegebouw van de Odd Fellows werd gebouwd in 1923 naar ontwerp van de Groninger architecten Kuiler & Drewes in de stijl van de Amsterdamse school. Het interieur is in art-deco stijl. Op 29 december 2023 is het 100 jaar geleden dat dit gebouw werd gebouwd door en voor de Odd Fellows. Er wordt gewerkt aan een boek waarin de gebeurtenissen in/ met het gebouw in de sociaal maatschappelijke context van de stad Groningen worden geplaatst.

29

OOSTERKERK

E. THOMASSEN À

THUËSSINKLAAN 1

ZATERDAG 10.00 - 17.00 &

13.00 broescursus

Gronings door Olaf Vos.

30

OUDE EBBINGESTRAAT

91, VM. APOTHEEK

OUDE EBBINGESTRAAT 91

ZATERDAG 10.00 - 15.00 &

17e-eeuws hoekpand met het

bekende beeldje en fraai houten cassettenplafond uit 1887.

31

PELSTERGASTHUIS

PELSTERSTRAAT 43

ZATERDAG 11.00 - 17.00

& (alleen kerk & tuin)

Programma met muziek en verhalen. Bezoekers kunnen de kerk en de voogdijkamer van het gasthuis bekijken. Daarnaast is het gehele buitenterrein te bezichtigen. Tijdens rondleidingen kan de vroegere eetzaal, grenzend aan de gaarkeuken, bekeken worden.

32

PEPERGASTHUIS

PEPERSTRAAT 22

ZATERDAG 10.00 - 17.00

& (grotendeels)

In 1405 werd het Pepergasthuis gesticht om arme pelgrims te huisvesten die naar Groningen kwamen voor de relik van Johannes de Doper in de Martinikerk. Naast pelgrims woonden er in het gasthuis armen en zieken en sinds het begin van de 16e eeuw ook proveniers. Later werd huisvesting van ouderen de belangrijkste taak. Op Open Monumentendag kunt u het Pepergasthuis, een aansprekend voorbeeld van levend erfgoed in Groningen, bekijken. Te bezichtigen zijn o.a. de Pelstergasthuiskerk en de eetzaal.

Zaterdag 15.00

Pepergasthuiskerk Grunneger

Volksverhoalen door

Vertelcollectief Kom op Verhaal. Het verhaal gaat over de pelgrims die voor de relik van Johannes de Doper naar de Stad kwamen.

33

PICTURA

SINT WALBURGSTRAAT 1

ZATERDAG & ZONDAG

13.00 - 17.00

Het gebouw van Kunstlievend Genootschap Pictura mag met recht 'levend erfgoed' genoemd worden. Het historische gebouw bruist van de activiteiten. Jaarlijks zijn er acht tot tien tentoonstellingen. Daarnaast organiseert het Kunstlievend Genootschap discussies, lezingen, concerten en voorstellingen. **Elk heel uur** is er een **rondleiding** door het pand te volgen.

34

PROVINCIEHUIS GRONINGEN

MARTINIKERKHOF 12

ZATERDAG 10.00 - 17.00 &

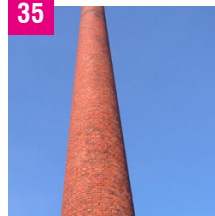
Expositie van Ede Staal, met een documentaire en muziek.

11.30, 14.00 en 15.30

Rondleidingen door stadshistoricus Beno Hofman. Tijdens Open Monumentendag 2023 komt Jonker Evert Joost Lewe van Aduard, die het tijdens de beruchte Boerenopstand

van 1748 zwaar te verduren had, terug naar het hem zo bekende Provinciehuis. In de persoon van Beno Hofman zal dit 'levend erfgoed' tijdens een rondgang niet alleen zijn oude werkplekken laten zien, maar ook de kunstwerken in de Statenzaal en Gedeputeerdenkamer. Uiteraard leert u daarbij ook de persoon Lewe van Aduard beter kennen... Opgave voor de rondleidingen is niet nodig.

35

DE PIJP |

VOORMALIG GERZON'S

VLEESCHCONSERVENFABRIEK

BOTERDIEP 69-1

ZATERDAG 10.00 - 16.00

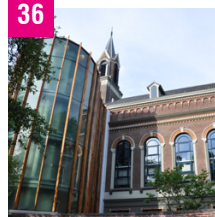
& (begane grond)

De voormalige Vleesconservenfabriek Gerzon, tegenwoordig de werkplek van circa 80 creatieve ondernemers. Bekijk de fabriekspijp en de verschillende industriële ruimtes. Volg het historische overzicht van de geschiedenis van de fabriek en kom meer te weten over de restauratie van de fabriekspijp en de huidige gebruikers.

Film ondernemersfamilie Gerzon.

Film lichtprojecten.

36

REMONSTRANTSE KERK

COEHOORNSINGEL 14

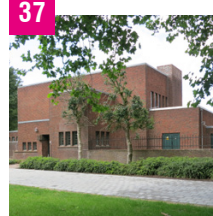
ZATERDAG 12.00 - 17.00

& (ingang aan tuinzijde)

Zaterdag 15.00 Mini-

college 'Hier kom ik weg: plattelandsmuziek en regionale identiteit' door Maarten Zwiers. Kleine foto-expositie waarin te zien is hoe het interieur van het kerkgebouw in de loop van decennia gewijzigd is.

37

RIOOLGEMAAL DAMSTERDIEP

146

ZATERDAG 10.00 - 17.00

Het rioolgemaal is gebouwd in 1928 en ontworpen door de Groninger beeldhouwer W. Valk. Medewerkers van het waterschap vertellen het verhaal van het gebouw en zijn functie. Bezoekers kunnen in het gebouw een rondleiding volgen en daarbij de pomruimte bekijken.

• Rioolgemaal Damsterdiep doet mee aan de Ontdekdag Water, Riool & Toekomst op zaterdag 9 september. Meer informatie hierover kunt u vinden op waargaatdatheen.com

38

ROOMS-KATHOLIEKE KERKHOF

HEREWEG 89 (INGANG

PAPIERMOLENLAAN)

ZATERDAG 10.00 - 16.30

ZONDAG 14.00 - 16.30

Een speciale rolstoel voor grindpaden kan gereserveerd worden via 050 5253228. Katholieke begraafplaats met indrukwekkende grafmonumenten van bekende Groningers. De kapel en crypte zijn opengesteld.

Met een plattegrond in de hand kun je zelf een route lopen langs interessante graven en grafmonumenten.

Zaterdag 11.00 Rondleiding.

Zondag 14.00 Rondleiding.

39

SAN SALVATORKERK

HORA SICCAMASINGEL 202

ZATERDAG 10.00 - 16.00

& (via v. Starkenborghstr.1)

Representant van de traditionele stroming binnen de Rooms-katholieke kerkbouw, gebouwd in 1952. Het interieur en de bekleding zijn nagenoeg in originele staat. Loop binnen om rond te kijken in de kerk. Er ligt een informatie klaar over het gebouw en zijn interieur.

11.00-11.30 Open repetitie

voor de getijdenviering m.m.v. Chris Fictoor en Mannenschola van de Salvatorkerk.

11.30-13.00 een inleiding over 'Gregoriaans en kloostergetijden' door Chris Fictoor met aansluitend van **12.15-13.00**

uur een getijdenviering

(het middaggebed) met

muzikale ondersteuning

van de Mannenschola

van de Salvatorkerk.

14.00-15.00 Cas Straatman zal

met het Byzantijns Ensemble

een **lezing met muzikale**

illustraties geven over

Byzantijnse rites. In Nederland

is de Byzantijnse muziek op

concerten te horen en uiteraard in

de orthodoxe gemeenschappen,

maar in de katholieke liturgie

hoor je het zelden. Er zijn

misschien twee katholieke

priesters die het kunnen vieren.

40
SINT ANTHONYGASTHUIS
RADEMARKT 29
ZATERDAG & ZONDAG
10.00 - 16.00

Alleen voortuin en achtertuin kunnen bezocht worden.

41
SINT FRANCISCUSKERK
ZAAGMULDERSWEG 67
ZATERDAG 10.00 - 17.00 ♿

Rooms-katholieke kerk in de Oosterparkwijk, gebouwd in de jaren '30. Bewonder de expressieve baksteenarchitectuur uit de school van Dom Bellot van architect H.C. de Leur. Gidsen kunnen u er alles over vertellen.

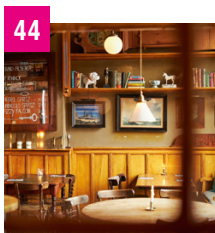

42
SINT JOZEFKERK
RADESINGEL 2
ZATERDAG 10.00 - 16.00 ♿
Zaterdag 11.00 broescursus
Gronings door Olaf Vos.

43
SINT MAARTENSKERK
MIDDELBERT
MIDDELBERTERWEG 13
ZATERDAG & ZONDAG
11.00 - 18.00 ♿

Van oorsprong laatromaanse kerk, met als oudste gedeelte de oostelijke travee.

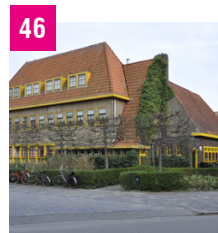
44
DE SLEUTEL, CAFÉ
NOORDERHAVEN 72
ZATERDAG & ZONDAG
11.00 - 18.00

Een bijzonder pand met een rijke historie (± 1659!). Het biervaatje op de hoek met sleutel herinnert aan de eeuwenoude brouwersbestemming van Café De Sleutel. In onze schuilkelder treft u nog de originele waterput aan plus een deel van de oude stadswal waarop het café is gebouwd.

45
STADHUIS
GROTE MARKT 1
ZATERDAG 10.00 - 16.30 ♿
Bekijk het resultaat van de verbouwing, verduurzaming

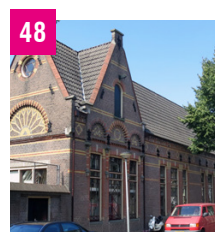
en restauratie (2020-2022). Bezoekers kunnen het hele Stadhuis bekijken.

46
STADSRESTAURANT HET OUDE POLITIEBUREAU
ZAAGMULDERSWEG 3
ZONDAG 10.00 - 17.00 ♿
Voor de Oosterparkers staat dit prachtige gebouw met diens karakteristieke bouw en kleuren (architect Siebe Jan Bouma, Amsterdamse School) nog steeds bekend als 'Het Oude Politiebureau', doelend op de oorspronkelijke bestemming. Gebouwd in 1928 als geneeskundig centrum en politiepост Plan Oost, wat het tot 1966 is geweest.

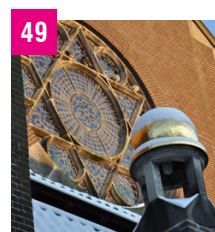
47
STEFANUSKERK NOORDDIJK
NOORDDIJKERWEG 16
ZATERDAG 10.00 - 17.00 ♿
ZONDAG 12.00 - 17.00
De kerk van Noorddijk, gesticht om en nabij het jaar 1250. In gebruik als kerk, maar ook voor muziekkuitvoeringen en als trouwlocatie. De toren kan, onder begeleiding, beklommen worden.

48
STICHTING MONUMENT EN MATERIAAL
WESTERBINNENSINGEL 48
ZATERDAG 11.00 - 16.30

Stichting Monument en Materiaal heeft een grote, rijk gevarieerde voorraad aan bouwmaterialen afkomstig van sloop en/of schenkingen. Deze bouwmaterialen zijn beschikbaar voor restauraties van monumenten en andere karakteristieke panden die vóór 1955 zijn gebouwd. Dit jaar viert Stichting Monument & Materiaal haar 40-jarig bestaan! Sinds jaar en dag is haar onderkomen een monumentaal schoolgebouw uit 1896 aan de Westerbinnensingel. De gevels hiervan laten mooie staaltjes gekleurde baksteendecoraties zien in allerlei bijzondere vormen. De vrijwilligers van de stichting zetten zich in voor behoud van historische bouwmaterialen en hergebruik hiervan in monumentale en karakteristieke panden. Ook dragen zij zorg voor archeologische vondsten uit de Groninger bodem.

Vlooiemarkt.
Expositie van historisch speelgoed.
Expositie van huwelijksborden- en lepels.
Rondkijken in de bouwdepots.

49
SYNAGOGIE GRONINGEN
FOLKINGESTRAAT 60
ZONDAG 13.00 - 18.00 ♿

Tijdens de concerten (14.00-15.00) en (16.00-17.00) is bezichtiging van de synagoge niet mogelijk. In Synagoge Groningen ervaar je de eeuwenoude Joodse cultuur. Nog altijd wordt deze 'sjoel' gebruikt voor diensten, feestdagen en samenkomsten. In de expositie ontdek je de betekenis van rituelen en gebruiken, en zie je ook hoe het jodendom door de eeuwen heen zich heeft ontwikkeld in stad en provincie Groningen. **Wissel-expositie** Rendez Vous - Jip Wijngaarden. **14.00 en 16.00 Concert** o Irene Maessen (zang) en Eleonore Pameijer (fluitist). Het duo heeft voor de Dag van Joodse Cultuur een aanstekelijk programma samengesteld van Joodse muziek. Liederen in het Hebreeuws, in het Nederlands en in het Jiddisch. Duur: ongeveer 60 minuten.

50
UNIVERSITEITSMUSEUM
OUDE KIJK IN 'T JATSTRAAT 7A
ZATERDAG & ZONDAG
10.00 - 17.00 ♿

Het gebouw van het Universiteitsmuseum Groningen is uit 1919 en een ontwerp

van rijksbouwmeester J.A. Vrijman. Tot 1987 was het de Universiteitsbibliotheek.

Tentoonstelling PHALLUS. Leer meer over onze ideeën over geslacht, gender, wetenschap en normen.

Tentoonstelling Masterminds over de geschiedenis van wetenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen.

51
WALL HOUSE #2
A.J. LUTULISTRAAT 17
ZATERDAG & ZONDAG
12.00 - 17.00

Kijk rond in dit gebouw, met zijn veelheid aan vormen, kleuren, interessante details en betekenissen. Ontworpen in 1973, maar pas in 2001 in Groningen gebouwd. **Zondag 14.00** (Nederlands), **14.45** (Nederlands), **15.30** (Engels) **Rondleiding** over de bijzondere architectuur van Wall House#2. Let op!: kosten: €3,- (te betalen met PIN voor aanvang rondleiding). Aanmelding: via wallhouse@groningermuseum.nl Maximaal 12 deelnemers.

Zondag 17.30 (zaal open 17.00) **Filmvertoning** Pioneers of the Dutch Modern House. De film geeft inzicht in de Nederlandse woonarchitectuur van de 20e eeuw. Let op!: kosten €7,50. Online ticketverkoop.

52

WERKMANHUIS
LAGE DER A 12-35 ZONDAG
10.00 - 17.00 ♿

Bovenin het Werkmanshuis is het atelier van Geertje van der Zijpp open.

53

KORENMOLEN WILHELMINA
MOLENSTREEK 1
(NOORDERHOOGEBRUG)
ZATERDAG 13.00 - 17.00 ♿

54

ZEEFGEBOUW SUIKERTERREIN
SUIKERLAAN 10
ZATERDAG 10.00 - 17.00 ♿

2 Rondleidingen met als thema: Toen en Nu
SUIKERBRIJ - Open dag van het Suikerterrein. Op het hele terrein is een kijkje te nemen in de keuken van de culturele ondernemingen.

55

ZUIDWENDINGER MOLEN
HOENDIEP 335
ZATERDAG 11.00 - 18.00

Achtkante grondzeiler, gebouwd in 1819. Bij voldoende wind draait de molen.
Zaterdag 13.00 Luna Hamelink: Zeemaren.
 Luna vertelt en zingt over Groninger volksverhalen die met water te maken hebben. Deze zijn (deels) afkomstig van haar album Zeemaren.

HAREN

56

DORPSKERK HAREN
RIJKSSTRAATWEG 188
ZATERDAG 13.00 - 16.00 ♿
1300 - 15.00 Mogelijkheid tot het **beklimmen** van de toren.

57

MOLEN DE HOOP
RIJKSSTRAATWEG 133
ZATERDAG 10.00 - 16.00

NOORDLAREN

58

BARTHOLOMEÛSKERK
LAGEWEG 8
ZATERDAG & ZONDAG
10.00 - 17.00 ♿
Zaterdag 14.00 & zondag 14.00 en 16.00 Muziek in de kerk, georganiseerd door 'Noordlaren Muziek'. Drik Hoogstede bespeelt het Van Oeckelenorgel in de kerk. Dirk Herman de Jong vertelt over de geschiedenis van de kerk en het orgel en gaat in het bijzonder in op de plaats van het orgel in de klassieke muziek.

59

HUNEBED G1 NOORDLAREN
WEG LANGS HET HUNEBED
24/7 TE BEZOEKEN

60

MOLEN DE KORENSCHOOF
ZUIDLAARDERWEG 71
ZATERDAG 10.00 - 16.00

61

LAGEWEG 39
LAGEWEG 39
ZATERDAG & ZONDAG,
13.00 - 17.00

GARMERWOLDE

62

CAFÉ JÄGERMEISTER
GEWEIDEGWEG 1
ZATERDAG & ZONDAG
10.00 - 17.00 ♿
Zondag 13.45 Vertrekpunt Volksverhalenwandeling door Garmerwolde. Aanmelden noodzakelijk. Maximaal 15 personen.
Zondag 15.00 Luna Hamelink: Zeemaren. Luna vertelt en zingt over Groninger volksverhalen die met water te maken hebben. Deze zijn (deels) afkomstig van haar album Zeemaren.
Proeverijen van Groninger limonade en de Groninger Aaierbal.

63

DORPSHUIS DE LEEUW
OUDE RIJKSWEG 6
ZONDAG 10.00 - 15.00 ♿

Zondag 11.00 en 13.30 Cindy Timmer draagt **gedichten** en **verhalen** voor met Spoken Word.

64

KERK EN TOREN
GARMERWOLDE
DORPSWEG 69
ZATERDAG & ZONDAG,
10.00 - 17.00 ♿ (**alleen kerk**)
 Schoolkerk Garmerwolde: historische 13e-eeuwse kerk van Garmerwolde (met haar 16e-eeuwse gewelsschilderingen), groen kerkterrein en spectaculaire losstaande tentoonstellingstoren. In de toren kun je gratis de **tentoonstelling Feest!** in Oost en West bezoeken. Dit is een ontdekkingstocht over een Escher-achtige trap. Onderweg herken je verschillende feesten en tradities van de belangrijkste wereldreligies. Op het hoogtepunt heb je prachtig uitzicht over het Groninger landschap. Op het terrein van de kerk is **Inspiratiecafé OSO** open voor drankjes, gebak en een lunch.
Zondag 11.00 broescursus Gronings door Olaf Vos.
Zondag 13.00 en 15.00 Flitslezing door Lut Gielen, restauratieschilder en kleurenonderzoeker, over de restauratie van de gewelsschilderingen in de kerk.

Rondleidingen, verzorgd door de plaatselijke vrijwilligers. Zij kunnen je van alles vertellen over het gebouw en de omgeving.
Expositie met schilderijen van Carel Hazeveld.

65

POLDERMOLEN DE
LANGELANDSTER
LAGEWEG 22A - afslaan bij nr. 22 (bij intoetsen van nr. 22a in navigatie komt men terecht op de Stadsweeg in Garmerwolde)
ZONDAG 11.00 - 17.00

De molenaar geeft de gehele dag rondleidingen door de molen.
11.00 Luna Hamelink: Zeemaren. Luna vertelt en zingt over Groninger volksverhalen die met water te maken hebben. Deze zijn (deels) afkomstig van haar album Zeemaren.

66

MELKFABRIEK
DORPSWEG 41
ZATERDAG & ZONDAG
10.00 - 17.00 ♿ (**grotendeels**)
Expositie over en puddingproeverij van A.J. Polaks Mandelchenpudding.

LELLENS

67

HERVORMDE KERK LELLENS
BORGWEG 17
ZATERDAG 10.00 - 17.00 ♿

SINT ANNEN

68

**BELEVINGSBOERDERIJ
DE ZES GRAZEN**
BOERSTERWEG 67
ZATERDAG 10.00 - 16.00 ♿

Op 9 september doet Belevingsboerderij de Zes Grazen mee aan de "Levend erfgoed Dagen". U kunt onze bokkenwagens, bonte geiten en Barnevelder kippen bezichtigen en we informeren u graag over ons fokcentrum van de Nederlandse Bonte Geit. U bent van harte welkom in de **snuffelschuur**, gevestigd in de schuur van de historische boerderij uit 1856. U vindt er verrassende producten: 2e hands en brocante. **Springkussen** voor de kinderen.

TEN BOER

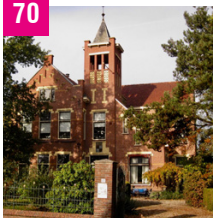
69

**HOUTZAAGMOLEN
DE BOVENRIJKE**
BOLTWEG 18A
ZATERDAG 9.00 - 14.00

Achtkante stellingmolen die dienst heeft gedaan als poldermolen, pelmolen, korenmolen én zaagmolen.

70

GALERIE TROOST
STADSWEG 43
ZONDAG 12.00 - 17.00

Eerste gemeentehuis van Ten Boer, na verwaarlozing in oude staat hersteld, deels met authentiek meubilair.

Tentoonstelling
Knipwerk met en over de papierkunstverzameling van Line Huizenga-Onnekes.
Zondag 13.00 en 15.00
Flitslezing over Line Huizenga-Onnekes: volksverhalen en knipselkunst.

71

KLOOSTERKERK TEN BOER
KERKPAD 3
ZATERDAG 10.00 - 17.00 ♿
ZONDAG 12.00 - 17.00
Zondag 13.00 en 15.00

Vertellerscollectief Kom op Verhaal met **volksverhaal** over 'De pestoor van Ten Boer'

72

WIDDE MEULN
BOLTWEG 16
ZATERDAG 13.00 - 17.00 ♿
Bezoek De Widde Meuln en zie - alleen bij genoeg wind -

de molen draaien en malen. De molengidsen en molenaar staan voor u klaar om u een kijkje in de molen te geven. De Widde Meuln is een prachtig voorbeeld van levend erfgoed. Bijzonder aan de Widde Meuln is dat het de enige overgebleven molen aan het Damsterdiep is. In het verleden hebben er meer dan 30 molens aan het Damsterdiep gestaan.

TEN POST

73

DE OLLE WIDDE
KORENMOLEN TEN POST
EESTUMERWEG 37
ZONDAG 12.00 - 18.00

Witte ronde stellingmolen in Ten Post. Bij voldoende wind draait de molen.

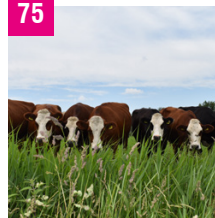
74

KERK WITTEWIERUM
KERKHORN 4
ZATERDAG & ZONDAG,
10.00 - 17.00

Tentoonstelling van KAT (Kunst en Ambacht Ten Boer).

75

**VEETEELTBEDRIJF
HUPPELSCHOTEN**
STADSWEG 56
ZATERDAG 12.00 - 17.00

De Groninger Blaarkop staat centraal. Volg een lezing over de geschiedenis van de Groninger Blaarkop; observeer de Blaarkoppen tijdens een wandeling door de wei en knuffel met de Blaarkopkalfjes.

THESINGE

76

BOERDERIJ 4
THESINGERWEG 4
ZATERDAG & ZONDAG
13.00 - 17.00

De Huiswierde en de boerderij gaan terug tot de 15e eeuw. In de galerie kan het publiek op ooghoogte het gebint uit 1625 en 1830 ruiken en aanraken. **Open ateliers** en **exposities**. **Bezichtiging** bedrijfsgedeeltes.

77

KLOOSTERKERK THESINGE
KAPELSTRAAT 1
ZATERDAG & ZONDAG,

10.00 - 17.00 ♿

Tentoonstelling schilderijen.

78

KORENMOLEN GERMANIA
MOLENWEG 2
ZATERDAG 10.00 - 16.00

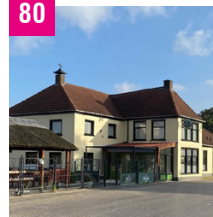
79

SMEDERIJMUSEUM
SMIDSHOUK
KAPELSTRAAT 16
ZATERDAG 10.00 - 17.00 ♿

WINNEWEER

80

DINERCAFÉ WINNEWEER
RIJKSWEWEG 273
ZATERDAG & ZONDAG
10.00 - 17.00 ♿

Voormalige herberg en pleisterplaats van de trekschuit door het Damsterdiep. **Zondag 13.00 Luna Hamelink: Zeemaren.** Luna vertelt en zingt over Groninger volksverhalen die met water te maken hebben. Deze zijn (deels) afkomstig van haar album Zeemaren.

WOLTERSUM

81

**HOUTZAAG-, KOREN- EN
PELMOLEN FRAM**
KOLLERIJWEG 5
ZATERDAG & ZONDAG
13.00 - 17.00

82

KERK WOLTERSUM
KERKPAD 4
ZATERDAG & ZONDAG,
10.00 - 17.00 ♿
Zondag 16.00 Mini-concert
Marlene Bakker met nummers over Groninger volksverhalen.
Schilderijtentoonstelling
Theo Verhoeven en
Hanna van Wel.

UITGELICHTE MONUMENTEN

**FACULTEIT RELIGIE,
CULTUUR & MAATSCHAPPIJ**
OUDE BOTERINGESTRAAT 38 GRONINGEN
ZATERDAG 11.00 - 16.00 ♿

Het oudste gedeelte van het gebouw werd rond 1425 gebouwd en is een van de oudste stenen huizen in de stad Groningen. Begin 17e eeuw werden er delen toegevoegd. In 1754 werd het gebouw in gebruik genomen als het Hof van Justitie, dat bleef het tot het jaar 2000. Sinds 2000 is het gebouw van de Rijksuniversiteit Groningen. De faculteit Religie, Cultuur en Maatschappij is er gehuisvest.

Zaterdag 12.00, 13.00 & 14.00
rondleiding door het gebouw
Zaterdag 13.00 en 15.00 mini-colleges
Groninger Volksverhalen door Arjan Sterken, onderzoeker en docent aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

PEPERGASTHUIS
PEPERSTRAAT 22 GRONINGEN
ZATERDAG 10.00 - 17.00 ♿ (grotendeels)

In 1405 werd het Pepergasthuis gesticht om arme pelgrims te huisvesten die naar Groningen kwamen voor de relik van Johannes de Doper in de Martinikerk. Naast pelgrims woonden er in het gasthuis armen en zieken en sinds het begin van de 16e eeuw ook proveniers. Later werd huisvesting van ouderen de belangrijkste taak. Op Open Monumentendag kunt u het Pepergasthuis, een aansprekend voorbeeld van levend erfgoed in Groningen, bekijken. Te bezichtigen zijn o.a. de Pelstergasthuiskerk en de eetzaal.

Zaterdag 15.00 Pepergasthuiskerk
Grunneger Volksverhoalen door Vertelcollectief Kom op Verhoal. Het verhaal gaat over de pelgrims die voor de relik van Johannes de Doper naar de Stad kwamen.

MELKHUISJE VORENKAMP
DE SAVORNIN LOHMANLAAN 52 GRONINGEN
ZATERDAG 10.00 - 14.00 ♿

Het Melkhuysje op tennispark Vorenkamp is een paar jaar geleden 'ontdekt'. Het was een plek waar 'room een aardbeziën', wrongel en melk werden geserveerd en was ooit onderdeel van uitspanning Landlust. Het Melkhuysje is te bezichtigen, evenals de andere monumentale gebouwtjes op het tennispark. Vrijwilligers van Stichting Melkhuysje kunnen nadere tekst en uitleg geven

BELEVINGSBOERDERIJ DE ZES GRAZEN
BOERSTERWEG 67 SINT ANNEN
ZATERDAG 10.00 - 16.00 ♿

Op 9 september doet Belevingsboerderij de Zes Grazen mee aan de "Levend erfgoed Dagen". U kunt onze bokkenwagens, bonte geiten en Barnevelder kippen bezichtigen en we informeren u graag over ons fokcentrum van de Nederlandse Bonte Geit. U bent van harte welkom in de **snuffelschuur**, gevestigd in de schuur van de historische boerderij uit 1856. U vindt er verrassende producten: 2e hands en brocante. **Springkussen** voor de kinderen.

DE PIJP | VOORMALIG GERZON'S
VLEESCH-CONSERVENFABRIEK
BOTERDIEP 69-1 GRONINGEN
ZATERDAG 10.00 - 16.00 ♿ (begane grond)

De voormalige Vleesconservenfabriek Gerzon, tegenwoordig de werkplek van circa 80 creatieve ondernemers. Bekijk de fabriekspijp en de verschillende industriële ruimtes. Volg het historische overzicht van de geschiedenis van de fabriek en kom meer te weten over de restauratie van de fabriekspijp en de huidige gebruikers. **Film** ondernemersfamilie Gerzon. **Film** lichtprojecten.

VEETEELTBEDRIJF HUPPELSCHOTEN
STADSWEG 56 TEN POST
ZATERDAG 12.00 - 17.00

De Groninger Blaarkop staat centraal. Volg een lezing over de geschiedenis van de Groninger Blaarkop; observeer de Blaarkoppen tijdens een wandeling door de wei en knuffel met de Blaarkopkalfjes.

